

Gmina Jasło

Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jasło za lata 2011-2014

Jasło 2015

WYKONAWCA:
Adam Czekański „Bio-San”
ul. Konarskiego 74
38-500 Sanok
e-mail: aczekanski@wp.pl
tel. 509 793 106

Adam Czekański
BIO-SAN
38-500 SANOK, ul. Konarskiego 74
Regon 370404713
NIP 687-134-13-22

SPIS TREŚCI:

1. Wprowadzenie.....	4
1.1. Cel i przedmiot opracowania.	4
1.2. Podstawa prawna opracowania.	4
2. Cele i funkcje Programu	5
2.1. Cele główne	5
2.2 Cele szczegółowe	5
3. Realizacja zadań ekologicznych w latach 2011 – 2014.....	13
4. Wnioski z analizy realizacji Programu Ochrony Środowiska Gminy Jasło	28
5. Wykorzystane materiały i opracowania	30

1. Wprowadzenie.

Dokument: „Program Ochrony Środowiska dla Związku Gmin Dorzecza Wisłoki” na lata 2005 - 2008 z perspektywą do 2012 opracowany w związku z obowiązkiem nałożonym na gminy przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.) uwzględnia w szczególności: cele ekologiczne, priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów. Z realizacji priorytetów ekologicznych zawartych w Programie co 2 lata opracowuje się Raport, który przedstawiany jest Radzie Gminy.

1.1. Cel i przedmiot opracowania.

Głównym celem Raportu jest ocena stopnia realizacji założonych celów oraz efektów działań zapisanych w „Programie ochrony środowiska”. Raport zawiera swoiste podsumowanie działań podjętych dla realizacji zadań i osiągnięcia celów określonych w Programie Ochrony Środowiska.

Zakres Raportu obejmuje:

- wykaz priorytetów ekologicznych przyjętych w Programie Ochrony Środowiska poddanych analizie,
- wykaz zrealizowanych przedsięwzięć wraz z poniesionymi kosztami,
- wnioski z monitoringu realizacji Programu,
- wskazanie głównych zagrożeń w realizacji Programu.

Źródłem informacji dla opracowania niniejszego dokumentu były min. dane i informacje udostępnione przez Urząd Gminy w Jasle. Za informacje dodatkowe posłużyły dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego.

Reasumując zasadniczym zadaniem, jakie niniejsze opracowanie ma spełnić jest analiza realizacji celów, priorytetów i w konsekwencji działań jakie stały przed samorządem gminnym w dziedzinie ochrony środowiska. Ich podjęcie i wykonanie ma na celu realizację międzynarodowych zobowiązań naszego kraju, a w szczególności, podjętych w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz w znacznej mierze wynikającej z nich Polityki Ekologicznej Państwa.

1.2. Podstawa prawna opracowania.

Niniejszy raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Związku Gmin Dorzecza Wisłoki” został opracowany zgodnie z wymogami zawartymi w art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz.U. 2013, poz. 1232 z późn.zm.), w myśl którego „z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy.”

Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska stanowi przede wszystkim ocenę stopnia wykonania zadań założonych w POŚ. Opracowanie obejmuje również omówienie zmian w zakresie wszystkich kierunków ochrony środowiska, jakie dokonały się w ciągu ostatnich dwóch lat, na terenie Gminy.

2. Cele i funkcje Programu

Strategia długoterminowa Programu stanowiła podstawę planowania działań w zakresie ochrony środowiska w latach 2005-2014 na terenie gminy.

Strategia do roku 2012 została sformułowana w oparciu o ocenę stanu istniejącego, tendencje mające istotne znaczenie dla przyszłości gminy i najważniejsze kierunki rozwojowe. Została ona opracowana w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska przyrodniczego, dla których zdefiniowano długoterminowe cele i opisano strategię ich osiągnięcia.

Strategia Programu ochrony środowiska ma na celu zachowanie najcenniejszych elementów środowiska i poprawę jego stanu. Jako główne cele Gminnego Programu Ochrony Środowiska przyjęto następujące priorytety:

2.1. Cele główne

ZAŁOŻONE CELE I ZADANIA POŚ NA TERENIE 17 GMIN ZWIĄZKU GMIN DORZECZA WISŁOKI

DŁUGOTERMINOWA STRATEGIA OCHRONY ŚRODOWISKA DO 2012 ROKU

W Programie Ochrony Środowiska zawarto charakterystykę celów i działań do 2012 roku w zakresie:

- ⇒ poprawy jakości środowiska z podziałem na dziedziny ochrony środowiska tj. jakość wód (i ochrona przed powodzią), gospodarowanie odpadami (w oparciu o plan gospodarki odpadami), zanieczyszczenia powietrza, oddziaływanie hałasu, pola elektromagnetyczne, awarie przemysłowe,
- ⇒ ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody (ochrona przyrody i krajobrazu, ochrona lasów, ochrona gleb i wód podziemnych),
- ⇒ zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii.

2.2 Cele szczegółowe

I. Poprawa jakości środowiska

I.1. Jakość wód

Cel długookresowy do 2012 roku

Zapewnienie odpowiedniej jakości wód powierzchniowych, ochrona wód podziemnych oraz zapewnienie wszystkim mieszkańcom poszczególnych gmin należących do Związku odpowiedniej jakości i ilości wody do picia, a także zabezpieczenia zasobów wodnych dla środowiska przyrodniczego, ochrona przed powodzią.

Kierunki działań do 2012 roku

Osiągnięcie standardów jakości wody obowiązujących w krajach Unii, a także likwidacja występowania okresowych deficytów wody, będzie wymagać realizacji wielu inwestycji w zakresie budowy systemu retencji, ujęć wody wraz ze stacjami uzdatniania i wodociągów, budowy oraz modernizacji oczyszczalni ścieków oraz sprawnego systemu kanalizacyjnego, także budowy systemu zabezpieczeń przed zanieczyszczeniami obszarowymi.

Kierunki działań:

⇒ zaopatrzenie w wodę:

- budowa i modernizacja sieci wodociągowych,
- modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody,

⇒ gospodarka ściekowa:

- uporządkowanie gospodarki ściekowej w poszczególnych gminach:
 - budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej w poszczególnych gminach,
 - budowa grupowych oczyszczalni ścieków,
 - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków (w rejonach, do których doprowadzenie systemu kanalizacyjnego jest nieopłacalne ze względów ekonomicznych lub niemożliwe ze względów technicznych),
- promowanie, wspieranie i egzekwowanie programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w zakładach,

⇒ ochrona przeciwpowodziowa:

- współuczestnictwo w budowie sprawnego systemu ochrony przed powodzią we współpracy z Zespołami Zarządzania Kryzysowego, przy urządach powiatów i województwa,
- wspieranie działań zmierzających do realizacji zbiornika retencyjnego w Krempnej, który stanowi wielozadaniową inwestycję infrastrukturalną (nie tylko o znaczeniu przeciwpowodziowym) o znacznym oddziaływaniu na gospodarkę wodną dorzecza Wisłoki poprzez bezpośredni wpływ na:

⇒ zaspokojenie potrzeb wodnych użytkowników pobierających wodę, w tym na potrzeby wodociągów komunalnych, rolnictwa i przemysłu,

⇒ zapewnienie przepływu nienaruszalnego, z czym wiąże się ochrona środowiska naturalnego poniżej przekroju zapory,

-utrzymanie czystości wody,

- wykorzystanie energii wodnej,
- rozwój turystyki i rekreacji,
- aktywizację gospodarczą regionu.

Realizacja inwestycji wymaga współpracy wszystkich ośrodków administracji rządowej i samorządowej oraz władzy centralnej, w celu pozyskania środków finansowych, a do tego niezbędne jest opracowanie kompleksowej całościowej koncepcji programowo-przestrzennej. Koncepcja ta powinna uściślić parametry inwestycji, harmonogram, koszty realizacji, a także możliwe źródła finansowania.

I.2 Gospodarowanie odpadami

Cele długookresowe do 2012 roku

- Dla odpadów powstających w sektorze komunalnym:
- Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich odzysku i unieszkodliwiania,
- Przygotowanie realizacji projektu stworzenia na terenie miasta Jasło Międzygminnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów do którego gminy należące do Związku mogłyby dostarczać odpady.

Dla odpadów powstających w sektorze gospodarczym:

- Minimalizacja wytwarzania odpadów z sektora gospodarczego oraz optymalizacja systemu ich unieszkodliwiania i gospodarczego wykorzystania.

Kierunki działań do 2012 roku

dla odpadów powstających w sektorze komunalnym:

- podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zagadnień gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem możliwości minimalizacji ich wytwarzania (poprzez edukację ekologiczną),
- wdrażanie nowoczesnych kompleksowych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów (systemy selektywnej zbiórki odpadów),
- redukcja w odpadach kierowanych na składowisko zawartości składników biodegradowalnych,
- zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych nie spełniających wymaganych norm,

dla odpadów powstających w sektorze gospodarczym:

- promowanie i systematyczne wprowadzanie bezodpadowych mało odpadowych technologii produkcji,
- promowanie wśród podmiotów gospodarczych wytwarzających odpady przemysłowe

działań zmierzających do maksymalizacji gospodarczego wykorzystania odpadów.

I.3 Jakość powietrza

Cel długookresowy do 2012 roku

Kompleksowe działania mające na celu utrzymanie oraz systematyczną poprawę jakości powietrza na terenie poszczególnych gmin.

Kierunki działań do 2012 roku

W zakresie oddziaływania transportu drogowego kierunki działań powinny zmierzać do:

- eliminacji ruchu drogowego o charakterze "tranzytowym" z centrum miejscowości (szczególnie miast),
- poprawie warunków ruchu drogowego poprzez zwiększenie płynności ruchu i przepustowości drogowej,
- podwyższeniu standardów technicznych infrastruktury drogowej.

W zakresie oddziaływania sektora komunalnego kierunki działań powinny zmierzać do:

- promowania modernizacji indywidualnych systemów grzewczych (wprowadzania kotłów nowej generacji oraz zmiany opału z węgla na bardziej przyjazny środowisku tj. gaz, olej opałowy, energię elektryczną),
- termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych,

W zakresie oddziaływania sektora przemysłowego kierunki działań powinny zmierzać do:

- wdrażania najlepszych dostępnych technik,
- modernizacji automatyzacji procesów technologicznych w obiektach przemysłowych,
- instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesach technologicznych oraz poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń.

I.4 Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne

Cel długookresowy do 2012 roku

Zmniejszenie narażenia mieszkańców (szczególnie miast) na ponadnormatywny:

- poziom hałasu emitowanego przez środki transportu
- poziom promieniowania elektromagnetycznego

Kierunki działań do 2012 roku

W zakresie oddziaływania hałasu najważniejszym elementem jest podjęcie działań skupiających się na ochronie przed hałasem komunikacyjnym. Działania w zakresie ochrony przed hałasem drogowym w znacznej części pokrywają się z działaniami skierowanymi na ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, której źródłem jest transport drogowy. Kierunki działań podejmowane w zakresie ochrony przed hałasem można realizować poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, a także poprzez następujące czynności:

- ograniczenie emisji hałasu u źródła:
- poprawa nawierzchni dróg,
- zwiększanie płynności ruchu poprzez budowę skrzyżowań bezkolizyjnych i eliminacja transportu ciężkiego z centrum miejscowości,
- ograniczenia prędkości strumienia pojazdów,
- budowa obwodnic i tras o dużej przepustowości przejmujących ruch lokalny (zaopatrzone w ekrany lub inne zabezpieczenia),

ograniczenie emisji hałasu poprzez:

- budowę ekranów akustycznych,
- wymianę okien w budynkach.

W dziedzinie oddziaływania pola elektromagnetycznego najważniejszym elementem jest podjęcie i prowadzenie działań mających na celu wykonywanie pomiarów poziomu promieniowania czyli prowadzenie stałego monitoringu pól elektromagnetycznych. Działania takie powinny być podejmowane cyklicznie, a otrzymywane wyniki powinny być porównywane z wartościami dopuszczalnymi wynikającymi z odpowiedniego rozporządzenia. Ponadto, jednym z ważnych zadań będzie wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed polami elektromagnetycznymi z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania m.in. wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych, gdzie jest rejestrowane przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

Kierunki działań podejmowane w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym można realizować poprzez następujące czynności:

- rozwój systemu badań pól elektromagnetycznych,
- wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów związanych z problematyką oddziaływania pól elektromagnetycznych.

I.5 Awarie przemysłowe

Cel długookresowy do 2012 roku

Eliminowanie i zmniejszanie skutków oddziaływania poważnych awarii przemysłowych na mieszkańców i środowisko

Kierunki działań do 2012 roku

Szczegółowy opis obowiązków podaje ustawa Prawo Ochrony Środowiska. Na omawianym terenie Związku Gmin aktualnie zlokalizowanych jest sześć zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz trzynaście zakładów o ryzyku zwiększonym (wg listy WIOŚ rozdz.3).

O zaliczeniu zakładu do kategorii o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku, decyduje Minister właściwy do spraw gospodarki w porozumieniu z Ministrem d/s zdrowia, Ministrem d/s wewnętrznych i Ministrem d/s ochrony środowiska (DZ. U. Nr 58 poz.535 z dn. 9.04.2002).

Prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub dużym ryzyku jest zobowiązany do:

- zgłoszenia zakładu właściwemu organowi Państwowej Straży Pożarnej oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska (Art.250 Prawo Ochrony Środowiska),
- opracowania programu zapobiegania poważnym awariom (art. 251 w.w.ustawy),
- opracowania i wdrożenia systemu bezpieczeństwa,
- opracowania raportu o bezpieczeństwie,
- opracowania wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego dostarczeniu wojewódzkiemu komendantowi PSP informacji niezbędnych do sporządzenia zewnętrznych planów operacyjnych.

Szczegółowy zakres w/w planów zewnętrznych wewnętrznych ustala ustawa POŚ oraz przepisy wykonawcze (rozporządzenia).

Komendant Wojewódzkiej Straży Pożarnej ma obowiązek podać do publicznej wiadomości (art.257 POŚ) m.in. informację o przyjętych planach operacyjno-ratowniczych i instrukcji o postępowaniu mieszkańców na wypadek wystąpienia awarii, a także inne informacje o istotnym znaczeniu dla ochrony środowiska.

Działania operacyjno - ratownicze w razie awarii przemysłowej należą do obowiązków Powiatowej Straży Pożarnej.

Z punktu widzenia narażenia mieszkańców na skutki ewentualnych awarii przemysłowych, szczególne znaczenie mają zewnętrzne plany operacyjno-ratownicze dla terenów otaczających zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii.

Współpraca organów gmin z właściwym Komendantem PSP powinna polegać na opracowaniu procedur zmierzających do określenia bezpiecznych tras do przewozu substancji niebezpiecznych na terenie Związku Gmin, a w następnej kolejności właściwe oznakowanie tych dróg.

Kierunek działań związanych z ochroną przed wystąpieniem poważnych awarii przemysłowych powinien polegać również na propagowaniu prawidłowych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych.

II. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

II.1. Przyroda i krajobraz

Cele długookresowe do 2012 roku

Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów prawnie chronionych, w tym wdrożenie systemu Natura 2000.

Cel ten realizowany będzie m.in. poprzez utworzenie europejskiej sieci ekologicznej pod nazwą Natura 2000, złożonej z tzw. Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO), wytypowanych na podstawie Dyrektywy Siedliskowej i Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO) wytypowanych na podstawie Dyrektywy Ptasiej.

Kierunki działań do 2012 roku

Obszar Związku charakteryzuje się dużym udziałem cennych przyrodniczo i krajobrazowo terenów. W zakresie ochrony i rozwoju systemu obszarów chronionych kierunki działań przedstawiają się następująco:

w zakresie:

ochrony przyrody i krajobrazu

- rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych w aspekcie ochrony walorów przyrodniczych,
- ustanawianie użytków ekologicznych zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenach gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazu,
- wprowadzanie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem,

ochrony i utrzymania krajobrazu rekreacyjnego:

- promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu,
- rozwój sieci szlaków turystycznych przyrodniczych ścieżek dydaktycznych.

Ochrona terenów zieleni jest obowiązkiem gminy, które powinny podejmować działania w kierunku rozwoju tych terenów. Rygorom ochronnym poddane są parki, zadrzewienia itp.

II.2. Lasy

Cel długookresowy do 2012 roku

Ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej systemów leśnych.

Kierunki działań do 2012 roku

Kierunki działań związanych z ochroną lasów:

- ⇒ łączenie kompleksów leśnych,
- ⇒ poprawa rozpoznania zasobów różnorodności biologicznej w lasach,
- ⇒ racjonalne przeznaczanie obszarów leśnych na cele nieleśne,
- ⇒ stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki),
- ⇒ zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym, w tym kształtowaniu granicy rolno-leśnej i ochronie krajobrazu.

II.3. Ochrona gleb

Cel długookresowy do 2012 roku

Ochrona, rekultywacja i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych.

Kierunki działań do 2012 roku

Kierunki działań związanych z ochroną gleb:

- ⇒ ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja gleb zdegradowanych
- ⇒ ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej.

II.4. Surowce mineralne

Cel długookresowy do 2012 roku Rekultywacja i rehabilitacja terenów poeksploatacyjnych.

Kierunki działań do 2012 roku

Kierunki działań związanych z ochroną terenów zawierających surowce mineralne:

- ⇒ rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych,
- ⇒ eksploatacja surowców mineralnych zgodnie z zasadą poszanowania środowiska.

III. Zrównoważone wykorzystanie energii materiałów, wody, surowców.

III.1. Wodochłonność i energochłonność gospodarki

Cel długookresowy do 2012 roku

Racjonalizacja zużycia wody i energii.

Kierunki działań do 2012 roku

Kierunki działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody:

- ⇒ zmniejszenie wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych,

- ⇒ wprowadzanie zamkniętych obiegów wody i wodooszczędnych technologii produkcyjnych w przemyśle,
- ⇒ modernizacja sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych.

Kierunki działań w zakresie zmniejszenia energochłonności gospodarki:

- ⇒ wprowadzanie energooszczędnych technologii i urządzeń w przemyśle,
- ⇒ zmniejszenie strat energii w systemach przesyłowych, poprawa parametrów energetycznych budynków oraz
- ⇒ podnoszenie sprawności wytwarzania energii.

III.2. Wykorzystanie energii odnawialnej

Cel długookresowy do 2012 roku

Wzrost wykorzystania energii odnawialnej.

Kierunki działań do 2012 roku

Kierunki działań w zakresie wykorzystania energii odnawialnej:

- ⇒ określenie potencjału technicznego i niekonwencjonalnej,
- ⇒ wsparcie dla prac koncepcyjnych i projektów wykorzystania energii geotermalnej dla celów rekreacji (baseny kąpielowe) i grzewczych, szczególnie w rejonach stwierdzonego już występowania wód geotermalnych (np. okolice Pilzna),
- ⇒ wsparcie dla projektów eksploatacji energii wiatrowej,
- ⇒ promowanie oraz popularyzacja najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w tym rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych,
- ⇒ wsparcie dla projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej w oparciu o źródła odnawialne.

Możliwość eksploatacji energii wiatru w danym miejscu uzależniona jest od czynników regionalnych i lokalnych.

Na obecnym etapie, bez wsparcia ze strony państwa, szybki rozwój energetyki odnawialnej nie jest możliwy.

3. Realizacja zadań ekologicznych w latach 2011 – 2014

W harmonogramie realizacyjnym przygotowanym dla Gminy Jasło, poszczególnym celom strategicznym przyporządkowano konkretne zadania z oszacowaniem czasu ich realizacji (lub określeniem czy zadanie ma charakter ciągły) oraz instytucje, które powinny je realizować lub współrealizować.

Obowiązujące akty prawne nakładają na organy administracji samorządowej szeroki zakres obowiązków dotyczących ochrony środowiska. Według definicji wyrażonej na przykład w art. 3, pkt. 15 ustawy – Prawo ochrony środowiska, organami ochrony środowiska są organy administracji powołane do wykonywania zadań publicznych z zakresu ochrony środowiska stosownie do określonej właściwości. Przepis art. 376 ustawy Prawo ochrony środowiska jako organ ochrony środowiska wskazuje m.in. wójta, burmistrza, starostę (jako organ samorządowy).

Poniżej w tabeli przedstawiono wykaz planowanych i zrealizowanych zadań ujętych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Jasło” za lata 2011 -2014.

Tabela nr 4.1 Wykaz planowanych i zrealizowanych zadań ujętych w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Jasło” za lata 2011 - 2014.

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji latach 2011-2014 / źródło finansowania [tys. zł]	Podmiot odpowiedzialny
I. Poprawa jakości środowiska			
I.1. Jakość wód			
1	Kierunki działań: zaopatrzenie w wodę: • budowa i modernizacja sieci wodociągowych, • modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody,	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Kowalowy 63,7 tys zł – 2014 r. 50% - Spółki Wodne; 50 % - Gmina	Spółki Wodne

Lp.	Cele i zadania ekologiczne	Koszty realizacji latach 2011-2014 / źródło finansowania [tys. zł]	Podmiot odpowiedzialny
	gospodarka ściekowa: • uporządkowanie gospodarki ściekowej w poszczególnych gminach: - budowa i rozbudowa sieci kanalizacyjnej w poszczególnych gminach, - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków (w rejonach, do których doprowadzenie systemu kanalizacyjnego jest nieopłacalne ze względów ekonomicznych lub niemożliwe ze względów technicznych), • promowanie, wspieranie i egzekwowanie programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej w zakładach, ochrona przeciwpowodziowa, • współuczestnictwo w budowie sprawnego systemu ochrony przed powodzią we współpracy z Zespołami Zarządzania Kryzysowego, przy urzędach powiatów i województwa.	Budowa kanalizacji: 2011 - Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Gorajowice i Jareniówka - 903 tys. zł; 2012 - 88 tys. zł 2013 - Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Żółków - 399 tys. zł; 2014 – 365 tys. zł. Modernizacja oczyszczalni ścieków 64 tys. zł – 2013 . Koszt budowy zbiornika bezodpływowego 3-5 tys. zł Koszt budowy przydomowej oczyszczalni ścieków 15 tys. zł Brak kosztów Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy	Gmina Mieszkańcy Gmina Mieszkańcy indywidualnie Gmina

<u>I.2. Gospodarka odpadami</u>			
2	Cele długookresowe do 2012 roku Dla odpadów powstających w sektorze komunalnym: • Zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich odzysku i unieszkodliwiania, • Przygotowanie realizacji projektu stworzenia na terenie miasta Jasło Międzygminnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów do którego gminy należące do Związku mogłyby dostarczać odpady. Dla odpadów powstających w sektorze gospodarczym: • Minimalizacja wytwarzania odpadów z sektora gospodarczego oraz optymalizacja systemu ich unieszkodliwiania i gospodarczego wykorzystania.	z budżetu gminny – działania prowadzone na bieżąco	Gmina Jasło
			Gmina Jasło

	Kierunki działań do 2012 roku dla odpadów powstających w sektorze komunalnym: • podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zagadnień gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem możliwości minimalizacji ich wytwarzania (poprzez edukację ekologiczną),	2013 r. – Konkurs ekologiczny „Listy dla Ziemi” dotyczący gospodarki odpadowej i recyklingu – 3112.94 zł (347 prac wystawionych w konkursie). – VIII edycja konkursu „Najładniejszy ogród w Gminie Jasło z bezpiecznym obejściem” – 1200 zł (budżet Gminy). 2012 r. – Akcja edukacyjna „Szukamy rady na nasze odpady” dla IV-VI klas szkół podstawowych i klas I-III gimnazjów organizowana przez Związek Gmin Dorzecza Wisłoki. – Udział w kampanii IV Ogólnopolski dzień recyklingu organizacji ekologicznej Arka. – Banery informacyjne i plakaty edukacyjne „Kochasz dzieci nie pal śmieci” informujące o szkodliwości, zakazie i karach za palenie odpadów w związku z zagrożeniem zanieczyszczenia powietrza – 1968 zł (budżet Gminy). – VII edycja konkursu „Najładniejszy ogród w Gminie Jasło z bezpiecznym obejściem” – 1200 zł (budżet Gminy). 2011 r. – Plakaty edukacyjne i ulotki informacyjne „Kochasz dzieci nie pal śmieci” dotyczące problemu palenia śmieci w piecach domowych i zagrożeniach z tym związanych – 615 zł. – Udział w kampanii II Ogólnopolski dzień recyklingu organizacji ekologicznej Arka promowanie wśród uczniów i kadry pracowniczej szkół. – VI edycja konkursu Najładniejszy ogród w Gminie Jasło – 1120 zł (budżet Gminy).	Gmina Jasło
--	---	--	--------------------

	• wdrażanie nowoczesnych kompleksowych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów (systemy selektywnej zbiórki odpadów), • redukcja w odpadach kierowanych na składowisko zawartości składników biodegradowalnych, • zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych nie spełniających wymaganych norm, dla odpadów powstających w sektorze gospodarczym, • promowanie i systematyczne wprowadzanie bezodpadowych mało odpadowych technologii produkcji, • promowanie wśród podmiotów gospodarczych wytwarzających odpady przemysłowe działań zmierzających do maksymalizacji gospodarczego wykorzystania odpadów.	Promowanie zasady wykorzystania odpadów ulegających biodegradacji w przydomowych kompostownikach (stosowne zapisy w Regulaminie Utrzymania Porządku i Czystości w Gminie Jasło) Nie dotyczy Nie dotyczy Nie dotyczy	
--	---	---	--

I.3 Jakość powietrza			
3	Cel długookresowy do 2012 roku Kompleksowe działania mające na celu utrzymanie oraz systematyczną poprawę jakości powietrza na terenie poszczególnych gmin. Kierunki działań do 2012 roku W zakresie oddziaływania transportu drogowego kierunki działań powinny zmierzać do: ⇒ eliminacji ruchu drogowego o charakterze "tranzytowym" z centrum miejscowości (szczególnie miast), ⇒ poprawie warunków ruchu drogowego poprzez zwiększenie płynności ruchu i przepustowości drogowej, ⇒ podwyższeniu standardów technicznych infrastruktury drogowej. W zakresie oddziaływania sektora komunalnego kierunki działań powinny zmierzać do: ⇒ promowania modernizacji indywidualnych systemów grzewczych (wprowadzania kotłów nowej generacji oraz zmiany opał z węgla na bardziej przyjazny środowisku tj. gaz, olej opałowy, energię elektryczną), ⇒ termomodernizacji budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych,	z budżetu gminny – działania prowadzone na bieżąco 2014 r.- Konkurs ekologiczny dotyczący edukacji w zakresie niskiej emisji przeprowadzony w ramach akcji „Listy dla Ziemi” w 8 szkołach podstawowych w Gminie w klasach od I do IV, którego głównym tematem było zanieczyszczenie powietrza spowodowane spalaniem odpadów w piecach i niską emisją. W konkursie udział wzięło 367 uczniów. Zakupiono nagrody w kwocie – 5258,01 zł (budżet Gminy). Przeprowadzono IX edycję Konkursu na najładniejszy ogród w Gminie Jasło z bezpiecznym obejściem – 1518,94 zł (budżet Gminy). Modernizacje, remonty budowa dróg gminnych. Budżet państwa 80%, Gmina Jasło 20% 2013 r - 133,3 tys. zł 2014 r - 340,8 zł Wymiana kotłowni i przeróbka instalacji grzewczych w budynkach mieszkalnych koszt od 5 – 30 tys zł /budynek Termomodernizacje budynków, modernizacje kotłowni 2012 r - 66 tys. zł 2014 r - 481 tys. zł	Gmina Jasło <

I.4 Hałas i promieniowanie elektromagnetyczne			
4	ograniczenie emisji hałasu u źródła: ⇒ poprawa nawierzchni dróg, ⇒ zwiększanie płynności ruchu poprzez budowę skrzyżowań bezkolizyjnych i eliminacja transportu ciężkiego z centrum miejscowości, ⇒ ograniczenia prędkości strumienia pojazdów, ⇒ budowa obwodnic i tras o dużej przepustowości przejmujących ruch lokalny (zaopatrzone w ekrany lub inne zabezpieczenia),	Modernizacje, remonty budowa dróg gminnych: 2011 rok • przebudowa drogi gminnej Nr 113361 R Warzyce do Bierówki - 980.881,93 zł • odbudowa drogi gminnej nr I 13339 R Brzyście w kier. Wysłanki działka nr ew. 723/5 w miejscowości Brzyście i działka nr ew. 815/3 w m. Osobnica- 23.628,30 zł • budowa drogi gminnej Nr 113320R Dąbrowy nr ew. 1765/1, 1769, 1770, 1771/3, 1772/3, ł -'78 w Trzcinicy- 34.999,99 zł 2012 rok • modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych nr ew. 221, 465 - 49.943,55 zł • modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych nr ew. 1752/1 - 48.108,81 zł • Przebudowa drogi wewnętrznej nr ew.661, 1591 w m. Szebnie - 58.902,93zł • Przebudowa drogi wewnętrznej nr ew. 293, 295 w m. Wolica- 88.412,20zł • Przebudowa drogi wewnętrznej nr ew. 960 w m. Żółków - 42.81 0,89zł • Odbudowa drogi gminnej Nr 113327R k/Ludwika Czajki (działka nr ew. 298, 312) w m. Trzcinica w km 0+003-0+797- 285.561,97zł 2013 rok • Modernizacja drogi wewnętrznej nr ew. 933 - 40.822,47zł • Modernizacja drogi wewnętrznej nr ew. 404/1 0- 34.659,80 zł • Modernizacja drogi wewnętrznej nr ew. 1717/3 (w tym dotacja 12400 zł) - 14.999,85zł • Przebudowa drogi wewnętrznej nr ew. 594 w kier. Mareckiej- 42.966,48zł 2014rok • Modernizacja drogi gminnej Nr 113346R w miejscowości Żółków- 21.961,77zł • Modernizacja drogi wewnętrznej nr ew. 933 dojazdowej do gruntów rolnych - 17. 798,1 zł • Modernizacja drogi wewnętrznej nr ew. 404/10 dojazdowej do gruntów rolnych 24 293,57zł	Gmina

	ograniczenie emisji hałasu poprzez: ⇒ wymianę okien w budynkach. Kierunki działań podejmowane w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym można realizować poprzez następujące czynności: ⇒ rozwój systemu badań pól elektromagnetycznych, wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów związanych z problematyką oddziaływania pól elektromagnetycznych.	• Modernizacja drogi wewnętrznej nr ew. 465 dojazdowej do gruntów rolnych- 10.000,00 zł • Modernizacja drogi wewnętrznej nr ew. 1697 dojazdowej do gruntów rolnych- 75.494, 13zł • Przebudowa drogi gminnej Nr 113309R do Dykasa działka nr ew. 800/6 w miejscowości Trzcinica w km 0+000-0+345- 121.471,00zł	
--	---	---	--

I.5 Awarie przemysłowe

5	Cel długookresowy do 2012 roku Eliminowanie i zmniejszanie skutków oddziaływania poważnych awarii przemysłowych na mieszkańców i środowisko Kierunki działań do 2012 roku Na terenie Związku Gmin aktualnie zlokalizowanych jest sześć zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz trzynaście zakładów o ryzyku zwiększonym Prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub dużym ryzyku jest zobowiązany do: • zgłoszenia zakładu właściwemu organowi PSP oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska (Art.250 Prawo Ochrony Środowiska), • opracowania programu zapobiegania poważnym awariom (art. 251 w.w.ustawy), • opracowania i wdrożenia systemu bezpieczeństwa, • opracowania raportu o bezpieczeństwie, • opracowania wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego dostarczeniu	2011 r Utworzenie Gminnego Centrum Zarządzania Kryzysowego oraz systemu ostrzegania powodziowego - 499 899,47 zł Nie dotyczy	
---	--	---	--

II. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody					
II.1. Przyroda i krajobraz					
	Cele długookresowe do 2012 roku				Gmina
	Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów prawnie chronionych, w tym wdrożenie systemu Natura 2000. Kierunki działań do 2012 roku W zakresie ochrony i rozwoju systemu obszarów chronionych kierunki działań przedstawiają się następująco: ⇒ ochrony przyrody i krajobrazu • rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych w aspekcie ochrony walorów przyrodniczych, • ustanawianie użytków ekologicznych zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenach gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazu, • wprowadzanie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem, ⇒ ochrony i utrzymania krajobrazu rekreacyjnego: • promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu, • rozwój sieci szlaków turystycznych przyrodniczych ścieżek dydaktycznych. Ochrona terenów zieleni jest obowiązkiem gminy, które powinny podejmować działania w kierunku rozwoju tych terenów. Rygorom ochronnym poddane są parki, zadrzewienia itp.	Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy,			
6			z budżetu gminny – działania prowadzone na bieżąco		

II.2. Lasy

7	Cel długookresowy do 2012 roku Ochrona i odtwarzanie różnorodności biologicznej systemów leśnych. Kierunki działań do 2012 roku Kierunki działań związanych z ochroną lasów: ⇒ łączenie kompleksów leśnych, ⇒ poprawa rozpoznania zasobów różnorodności biologicznej w lasach, ⇒ racjonalne przeznaczanie obszarów leśnych na cele nieleśne, ⇒ stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki), ⇒ zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym, w tym kształtowaniu granicy rolno-leśnej i ochronie krajobrazu.	Nie dotyczy	Nadleśnictwa Starostwo
II.3. Ochrona gleb			
8	Cel długookresowy do 2012 roku Ochrona, rekultywacja i właściwe wykorzystanie istniejących zasobów glebowych. Kierunki działań do 2012 roku Kierunki działań związanych z ochroną gleb: ⇒ ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja gleb zdegradowanych ⇒ ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej.	z budżetu gminny – działania prowadzone na bieżąco	Gmina

II.4. Surowce mineralne

9	Cel długookresowy do 2012 roku Rekultywacja i rehabilitacja terenów poeksploatacyjnych. Kierunki działań do 2012 roku Kierunki działań związanych z ochroną terenów zawierających surowce mineralne: ⇒ rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych, ⇒ eksploatacja surowców mineralnych zgodnie z zasadą poszanowania środowiska.	z budżetu gminny – działania prowadzone na bieżąco	Gmina
---	--	--	-------

III. Zrównoważone wykorzystanie energii materiałów, wody, surowców.

III.1. Wodochłonność i energochłonność gospodarki Cel długookresowy do 2012 roku

10	Racjonalizacja zużycia wody i energii. Kierunki działań do 2012 roku Kierunki działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody: ⇒ zmniejszenie wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych, ⇒ wprowadzanie zamkniętych obiegów wody i wodooszczędnych technologii produkcyjnych w przemyśle, ⇒ modernizacja sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych. Kierunki działań w zakresie zmniejszenia energochłonności gospodarki: ⇒ wprowadzanie energooszczędnych technologii i urządzeń w przemyśle, - zmniejszenie strat energii w systemach przesyłowych, poprawa parametrów energetycznych budynków oraz podnoszenie sprawności wytwarzania energii.		Gmina Jasło, przedsiębiorcy
		Środki własne jednostek realizujących, budżet gminy,	

III.2. Wykorzystanie energii odnawialnej			
11	Cel długookresowy do 2012 roku Wzrost wykorzystania energii odnawialnej. Kierunki działań do 2012 roku Kierunki działań w zakresie wykorzystania energii odnawialnej: ⇒ określenie potencjału technicznego i niekonwencjonalnej, ⇒ wsparcie dla prac koncepcyjnych i projektów wykorzystania energii geotermalnej dla wykorzystania ekonomicznego energii odnawialnej ⇒ wsparcie dla projektów eksploatacji energii wiatrowej, ⇒ promowanie oraz popularyzacja najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w tym rozwiązań technologicznych, administracyjnych i finansowych, ⇒ wsparcie dla projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej w oparciu o źródła odnawialne.	Montaż instalacji do pozyskiwania energii odnawialnej 75% - Szwajcarsko-Polski Program Współpracy (SPPW) 25 % - mieszkańcy 2014 r – 391 tys zł. Montaż paneli słonecznych i ogniw fotowoltaicznych przez mieszkańców koszt : 10 – 30 tys zł	Gmina Mieszkańcy Mieszkańcy Gminy Jasło

4. Wnioski z analizy realizacji Programu Ochrony Środowiska Gminy Jasło

Analizując stan środowiska w gminie Jasło na przestrzeni lat 2011 – 2014 można stwierdzić, iż uległ on znacznej poprawie. Priorytetem Gminy Jasło w zakresie ochrony środowiska była gospodarka wodno-ściekowa i w związku z tym realizacja zadań związanych głównie z odprowadzaniem ścieków.

W latach 2011 – 2014 wzrosła długość sieci kanalizacyjnej, a tym samym ilość ścieków oczyszczanych również wzrosła.

W roku 2011 długość sieci wynosiła 273,54 km, w roku 2012 odpowiednio: 273,64 km, w roku 2013: 277,55 km, a w roku 2014 całkowita długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosiła 279,21 km.

W 2014 r została wybudowana sieć kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kowalowy, ponadto zostały wykonane 2 studnie głębinowe w Szebniach. Zużycie wody w latach 2011 - 2014 utrzymało się na podobnym poziomie: 11 m³/mieszkańca rok . W zakresie gospodarki ściekowej w latach 2011 - 2014 zwiększyła się ilość mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej z 14 000 do 14 700. Sukcesywnie są realizowane kolejne przyłącza kanalizacyjne z wyjątkiem miejscowości Opacie.

Ze względu na koszty i niechęć mieszkańców do wykonywania przyłączy prowadzone są postępowania administracyjne w stosunku do właścicieli nieruchomości i podmiotów, którzy uchylają się od obowiązku przyłączenia (dotyczy tych, u których istnieje taka możliwość).

Na przestrzeni lat 2011 - 2014 nie stwierdzono wyraźnych różnic w zakresie oddziaływania różnych źródeł hałasu na środowisko. Ocenę sytuacji utrudnia brak wykonywania pomiarów hałasu na terenie gminy. Głównym działaniem, jakie podjęto w gminie Jasło w celu ochrony przed hałasem jest przebudowa i modernizacja dróg gminnych.

Na przestrzeni lat 2011 - 2014 nie stwierdzono wyraźnych różnic w zakresie zanieczyszczenia powietrza. Ocenę również utrudnia brak wykonywania na terenie gminy pomiarów poziomów stężeń zanieczyszczeń powietrza. W celu poprawy i ochrony powietrza atmosferycznego podjęto szereg działań inwestycyjnych: modernizację istniejących źródeł ciepła (poprawę sprawności w procesach spalania i stosowanie ekologicznych nośników energii), termomodernizację i termorenowację budynków, modernizację i bieżące utrzymanie dróg gminnych, zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej w Gminie. Równolegle w tym zakresie były prowadzone działania nieinwestycyjne:

- działania edukacyjne i promocyjne dotyczące upowszechniania wykorzystania odnawialnych źródeł energii, stosowania ekologicznych nośników energii, edukacja na temat szkodliwości spalania materiałów odpadowych różnego pochodzenia;
- promowanie komunikacji zbiorowej i ruchu rowerowego szczególnie na terenach miejskich;
- promocja gazu ziemnego oraz drewna jako surowca przyjaznego człowiekowi.

W zakresie gospodarowania odpadami Gmina Jasło terminowo realizuje zakładane cele. Przystąpiono do wsparcia mieszkańców w działaniach na rzecz usuwania wyrobów zawierających azbest. Na podstawie inwentaryzacji ilości wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Jasło oraz informacji zbieranych corocznie od mieszkańców, do momentu aktualizacji inwentaryzacji, odnotowano zmniejszenie ilości wyrobów zawierających azbest. Program ten przynosząc wymierne efekty będzie kontynuowany w przyszłości.

Na przestrzeni lat 2011-2014 poprawiła się również gospodarka odpadami komunalnymi. Od 1 lipca 2013 r wszyscy mieszkańcy zostali objęci zorganizowanym systemem gospodarki

odpadami oraz selektywną zbiórką odpadów. Rośnie świadomość ekologiczna mieszkańców gminy w tym zakresie.

W latach 2011 – 2014 w zakresie ochrony przyrody nie zaszły zmiany. Nie powstały nowe obszary chronione oraz nowe formy ochrony. Ochrona przyrody ukierunkowana jest na objęciu ochroną obiektów i terenów o wysokich walorach przyrodniczych, a także na tworzeniu możliwości właściwego korzystania z zasobów przyrody przez mieszkańców i turystów odwiedzających Gminę.

Dla lepszej harmonizacji działań w zakresie zrównoważonego rozwoju Gminy Jasło opracowana została aktualizacja Programu Ochrony Środowiska definiująca zadania ochrony środowiska na kolejny okres planowania.

5. Wykorzystane materiały i opracowania

1. Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego
2. Strategia Rozwoju Gminy Jasło
3. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jasielskiego– 2014r.
4. Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2014 r.
5. Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2013 r.
6. Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2012 r.

Wybrane akty prawne

- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (tj. Dz.U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.);
- Ustawa z dn. 18.07.2001 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 145 z późn. zm.);
- Ustawa z dn. 06.04.2004 r. – o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 627);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz.U. 2014 r., poz. 613 z późn.zm.);
- Ustawa z dn. 3.02.1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1205 z późn.zm.);
- Ustawa z dn. 20.07.1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 686);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 24.07.2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. 2006 r. Nr 137, poz. 984);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 29.03.2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2007 r. nr 61 poz. 417);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. 2010 nr 72 poz. 466);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 lipca 2014 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji (Dz.U. 2014 r., poz. 995);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 23.07.2008 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. 2008 r. nr 143 poz. 896);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2012 r., poz. 1031);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 14.06.2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. 2014 r., poz. 112);

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. 2003 r. nr 192 poz. 1883);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 30.12.2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. 2003 r. nr 5 poz. 58);

Dostępne strony internetowe:

- <http://isap.sejm.gov.pl>
- <http://natura2000.gdos.gov.pl>
- www.kp.org.pl
- www.pois.gov.pl
- www.sejm.gov.pl
- www.stat.gov.pl

Materiały w posiadaniu Urzędu Gminy :

- decyzje,
- pozwolenia,
- umowy,
- raporty i sprawozdania ilościowe,
- opracowania.